

Posudok habilitačnej práce

Dr. phil. Peter Milo: Geofyzikálny prieskum v archeológii včasného stredoveku. Ústav archeologie a muzeologie, Masarykova univerzita, Brno 2017.

Predložená habilitačná práca sa zaoberá problematikou geofyzikálneho a archeologického výskumu lokalít datovaných do obdobia včasného stredoveku. Regionálne je práca zameraná predovšetkým na územie Moravy a Slovenska, čo očividne súvisí s terénnymi aktivitami autora. Početné analógie a nové prezentované výsledky pochádzajú ale aj z okolitých oblastí, predovšetkým Dolného Rakúska, Zadunajska a Čiech. V slovenskej a českej archeologickej spisbe sa práca, ktorá by sa súborne a zároveň tak detailne danou problematikou zaoberala, doteraz chýbala. Autor tak využil možnosť byť pionierom pri riešení problematiky, ale zároveň aj vytvoriť súborné dielo, ktoré má potenciál stať sa po dopracovaní a publikovaní užitočnou a v širokej miere využívanou publikáciou. To je dôvod, prečo predložený spis treba hodnotiť jednoznačne pozitívne.

Druhým dôležitým momentom je interdisciplinárny výskum zvolenej oblasti. Použité postupy sú jednak metódami spadajúcimi do okruhu humanitných vied (archeológia, história, historická geografia), resp. ide o metódy prírodných vied (geofyzika, geológia, geomorfológia). Popri prospekčných metódach nachádzajú v práci svoje miesto aj letecký prieskum či analýza lidarových snímok. Všetky uvedené skutočnosti poukazujú na značnú náročnosť zadanej témy. Problematika včasného stredoveku dnes už nie je výlučne predmetom výskumu historikov a archeológov, ale ako sa ukazuje, aj na prvý pohľad so stredovekom nijako nesúvisiaci odbor ako je geofyzika, nám môže sprostredkovať nové a dôležité poznatky o konaní stredovekých populácií. Dôležitosť použitých metód spočíva v ich nedeštruktívnom charaktere. Za pozitívum predloženého spisu je potrebné považovať skutočnosť, že autor použil pri prospekcii široké spektrum geofyzikálnej techniky. Pomocou magnetometrov, georadarov a aparatúr pre geoelektrické merania možno lokalizovať s výraznou presnosťou ťažiskové situácie pod zemou. Nie je preto potrebné časovo a finančne náročným terénnym odkryvom zisťovať dôležité objekty z hľadiska ich interpretácie (výnimočné stavby a hroby, valy, brány, výrobné objekty a pod.).

Predmetom predloženého spisu je geofyzikálny výskum najvýznamnejších včasnostredovekých lokalít na území stredného Podunajska. Kapitoly v práci pertraktujú

jednotlivé typy sídiel (otvorené sídliská, opevnené lokality, významné hradiská). Podrobným spôsobom sú prezentované výsledky geofyzikálneho výskumu troch otvorených sídlisk z územia Moravy a jedného zo Slovenska. Hradisková problematika je zastúpená tromi fortifikáciami na teritóriu Slovenska a po jednej z územia Moravy a Maďarska. Predmetom záujmu archeológov sú nesporne pamiatky sepulkralného charakteru. Aj v tejto oblasti môže geofyzikálna prospekcia priniesť významné poznatky. Týka sa to nielen plochých, či už žiarových alebo kostrových pohrebísk, ale aj mohylníkov. Spis prináša podrobné vyhodnotenie dvoch pohrebísk z Rakúska a jedného z územia Slovenska.

Prínosná je šiesta kapitola, ktorá sa zaoberá výskumom mikroregiónu v juhovýchodnom cípe Moravy (sídlisková aglomerácia Břeclav-Pohansko). Geofyzikálne merania sa zamerali na jednotlivé časti hradiska a opevnení. Záverečná pasáž tejto kapitoly prezentuje výsledky geofyzikálnej prospekcie na sídliskách v zázemí hradiska Břeclav-Pohansko.

Text samotnej práce je čistý, jazyk zrozumiteľný. Tzv. „štábna kultúra“ je na vysokej úrovni. Platí to nielen pre ilustrácie, ale aj úpravy textov. Štruktúra práce je zostavená logicky s ohľadom na mnohovrstevnosť interdisciplinárneho výskumu. Napriek všetkým pozitívam považujem za zmysluplné upozorniť Petra Mila na niektoré formálne nedostatky.

Zle zaviazané – strany 11 a 12 sú medzi stranami 16 a 17;

S. 45 – nemali by byť dve zátvorky za sebou;

Obr. 94 na s. 179 – výraz „stredohradištné pohrebisko“. Napriek skutočnosti, že sa v češtine takýto výraz používa, v slovenčine vyznieva trochu toporne. Dá sa nahradiť výrazom „pohrebisko zo strednej doby hradištnej“;

S. 178 – lokálna... lokalizovala... Dal by som lokálna... určila...;

Vzhľadom na fakt, že autor pôsobí na Morave neprekvapuje používanie bohemizmov. Nie je však časté;

V zmysle pravidiel slovenského pravopisu by sa mal stranový rozsah udávať pomlčkou, nie spojovníkom. V práci sa to objavuje viackrát, rovnako aj v súpise literatúry. Spojenie pomocou pomlčky sa používa vždy, kedy je ho možné nahradiť slovíčkom „až“;

Spojovník naopak mal byť použitý napr. na s. 89 (kolmi-operami).

Bolo by nanajvýš vhodné, keby habilitačná práca P. Mila bola po drobných redakčných korektúrach publikovaná formou monografie. Dôležitým faktorom je jazyk, ktorý bude v publikácii použitý. Ak to bude slovenčina, treba veľmi dôsledne rešpektovať pravidlá slovenského pravopisu. V predložennom spise sú viacerými spôsobmi prezentované početné a cenné ilustrácie (napr. farebné fotografie terénnych situácií, rôzne spôsoby prezentovania

archeologických objektov, výsledky geofyzikálnych meraní, ortofotomapy, mapy prevzaté z publikácií rôzneho druhu, využitie tieňovaného reliéfu a pod.).

Som si vedomý skutočnosti, že som určite nepostrehol všetky „nedostatky“ v predloženej práci. Predkladaný posudok však nemá ambíciu hľadania sporných skutočností za každú cenu. Nešlo mi v ňom v žiadnom prípade o samoučelné upozorňovanie na nedostatky. Ako kritický čitateľ však nemôžem nezaujať vlastné stanovisko k tým skutočnostiam, ktoré nie sú v súlade s mojim poznaním, s mojim spôsobom formulovania myšlienok a vnímania skutočnosti.

Výsledkom môjho prístupu sú teda aj vyššie uvádzané „kritické pripomienky“. Ja osobne chápem svoj posudok ako snahu pomôcť autorovi spisu odstrániť také „nedostatky“, ktoré by ho v prípade publikovania práce mohli mrziť. O tom, že by práca mala byť po doplnkoch a drobných redakčných zásahoch v plnom rozsahu publikovaná, nepochybujem.

V mnohých ohľadoch veľmi prínosná habilitačná práca Dr. Petra Mila prakticky neobsahuje také deficity, ktoré by výrazne ovplyvnili jej kvalitu či už z obsahového, ako aj z formálneho hľadiska. Mimoriadne oceňujem predovšetkým veľký počet rôznorodých ilustrácií. Isté drobné nedostatky budú zrejme predmetom kritických pripomienok aj zo strany ďalších oponentov. Predložená habilitačná práca jednoznačne spĺňa požiadavky kladené na práce tohto druhu a preto ju odporúčam prijať na obhajobu. Zároveň s plnou vážnosťou navrhujem, aby bola Dr. Petrovi Milovi po úspešnej obhajobe udelená akademická hodnosť docent (doc.).

V Nitre 12. 09. 2018